

Un vas „*terra sigillata*” pe care apare numele lui Decebal a fost descoperit în Bretania(Franța)

de Conf. Univ. dr. George V Grigore

Poate nu multă lume cunoaște faptul că în anul 1872 marele arheolog și istoric A. I. Odobescu, membru al *Societății Academice Române*și al *Comitetului Arheologic din București*, atrăgea atenția într-o notă arheologică din revista „*Columna lui Traian*” despre o descoperire uluitoare, care nu trebuia trecută cu vederea. El scria despre descoperirea unui vas de lut inscripționat cu numele lui Decebal, undeva în Franța, pe îndepărtatele țarmuri ale istoricei zone Bretania, în cursul anului 1870. Bretania actuală este una dintre cele 26 regiuni ale Franței și ocupă peninsula cu același nume din vestul țării, fiind scăldată de Marea Mânecii la nord și de Golful Biscaya la sud. Regiunea actuală corespunde în proporție de 80% cu provincia istorică Bretania, care mai includea inițial și marea majoritate a teritoriului din departamentul Loire-Atlantique din jurul orașului Nantes, capitala istorică a Ducatului de Bretania. Dar cum a fost descoperit într-o regiune geografică atât de îndepărtată acest tezaur „document” de mare însemnătate pentru neamul românesc, dar din păcate extrem de puțin sau deloc mediatizat în prezent? În anul 1870, un locuitor din orășelul Blain, din departamentul Loire-Inférieure (care începând cu anul 1957 poartă denumirea de Loire-Atlantique) a început să sape o groapă adâncă în curtea sa, cu scopuri utilitare. La un moment dat a descoperit câteva bucăți sfărâmate dintr-un vas de lut antic realizat din pământ de culoare roșu aprins, smălțuit la suprafață, care i-au atras atenția. Acest tip de lut arheologii îl numeau la acea vreme „*terra sigillata*”, din cauza asemănării sale cu ceara roșie

folosită în acea perioadă la sigilii. Descoperitorul, observând simboluri diferite și litere pe vas, a adunat fragmentele ceramice și le-a donat *Muzeului de Arheologie de la Nantes*, unde restauratorul Anatole de Barthelemy le potrivește și le lipește cu mare pasiune, rezultând din acest puzzle istoric incomplet, o latură a unui vas rotund, asemănător unui castron (crater), dar căruia îi lipsea baza, în partea superioară întrezărindu-se buza semicirculară a vasului. Nu se observa că ar fi existat și un mâner, fiind probabil unul dintre acele vase de lut pe care romanii le foloseau pentru a duce mâncarea la masă, formă de vas de lut care poate se mai întâlnește și acum în România, în unele zone tradiționale ale țării noastre. Plinius cel Bătrân (23 - 79 d.Hr.), din a cărui operă s-a păstrat până astăzi lucrarea „*Naturalis Historia*”, o enciclopedie a timpului în care a trăit acest autor (dar nu numai), arată că în acea perioadă era în obicei a se servi la masa în vase de lut, fapt pe care îl cunoaștem cu siguranță cu toții; ce știm mai puțin este că respectivele vase erau lucrate cu mare îngrijire și decorate cu ornamente realizate cu măiestrie, uneori aceste vase ajungând la prețuri mari de vânzare. Vasele create din lut de tipul „*terra sigillata*” erau unele dintre cele mai prețuite atunci și au fost identificate cu piesele de olărie romană despre care vorbește Plinius, numindu-le „vase Samiane”. Finețea acestui lut, culoarea sa roșie foarte plăcută ochiului, stratul subțire de smalt și mai ales ornamentațiile exterioare variate ce apar adeseori pe acestea dovedesc faptul că au fost unele dintre cele mai perfecționate produse ale industriei olăritului din perioada în care stăpânirea romană se întindea pe aproape întreaga Europă (aproximativ sec. I-IV d. Hr.). Decorațiunile vaselor erau realizate fie cu ajutorul unei ștampile-matriță, fie erau lucrate manual cu o dălțiță în lutul încă moale și aplicat pe suprafața vasului. Întrădevăr, s-au găsit cioburi și vase de „*terra sigillata*” în mai toate locurile în care se simțea puterea Imperiului Roman, din Insulele Britanice și până în zona Munților Carpați, dar și până la partea nordică a continentului African și Asia. Astfel se naște întrebarea dacă asemenea obiecte casnice de lux se fabricau oriunde romanii își creau așezări, sau erau

fabricate în Italia și exportate către regiunile cucerite (galice, germanice, dacice, etc.). Arheologii au studiat timp de decenii proveniența acestor vase de „terra sigillata” care se găsesc în zone atât de îndepărtate de Roma și de obicei sunt descoperite foarte fragmentate. Probabil că vasele care au fost fabricate cu mai mare măiestrie (mai sofisticate) și care prezintă eventual scene de viața urbană romană, au fost realizate mai aproape de capitala imperiului și au fost aduse în provincii de către persoane importante ale Romei. Din această ultimă categorie de vase se pare că face parte și cel descoperit în Franța și care s-ar putea să însemne o pagină de istorie importantă pentru neamul nostru, chiar dacă a fost găsit într-un colț opus al Europei. Witte și Adrien de Longperier sunt doi cercetători care au prezentat într-o ședință a *Societății Naționale de Antichități a Franței*, la data de 6 aprilie 1870, o descriere a fragmentelor vasului de lut descoperit la Blain, precum și o încercare de a descifra inscripțiile latine ce se văd reliefate pe fragmentul principal. Aceștia vorbesc de fapt despre două fragmente de vas, pe suprafața cărora se găsesc trei grupe de semne ce abia pot fi întrezărite. „Pe primul fragment - spunea domnul Witte - se vede sub buza superioară a vasului corpul unui războinic decedat, întins pe jos, fără veșminte pe el și ținând încă în brațul stâng un scut rotund. O parte a brațului este înfășurată cu o pânză. De fiecare parte a corpului războinicului se vede câte o sulică. „Spre stânga se pot citi trei litere: „TOR”, iar deasupra războinicului scrie „DECIBAL”! Spre dreapta se vede o lungă inscripție pe mai multe rânduri, din păcate trunchiată, probabil conținând următoarele litere: „N / DVSAIIVBI / DECIBALE / DVMENSVS / PEVBR / NV / COVI / FV”. Lângă acest text și sub alte două litere „BI”, care termină al doilea rând, se zărește un personaj, probabil femeie, care trage după ea, legat cu un lanț, un personaj fără haine, ce merge cu capul aplecat, într-o poziție umiltoare. Pe cel de al doilea fragment, care pare a fi în continuarea scenei cu femeia și bărbatul înlănțuit, se poate citi în partea de sus textul „IMPPART”, iar sub aceste șapte litere este reprezentat un conducător roman stând în picioare, cu fața

spre stânga, rezemat într-o lance (hasta) și întinzându-și mâna dreaptă către femeia probabil îngenunchiată în fața sa (se observă doar capul respectivului personaj feminin). Această ultimă reprezentare grafică amintește de unele desene de pe monede romane, cu titlul „RESTITVTOR”, dat unor împărați ca Adrian, Aurelian etc. Cei doi cercetători nu s-au îndoit de semnificațiile desenelor de pe acest vas: este vorba de victoriile în expedițiile militare ale lui Traian. Ei cred că întâi grupă grafică se referă la regiunile germanice, a doua grupă grafică la Dacia și a treia la Parthia. În contradicție cu afirmațiile lor despre întâiul fragment de inscripție, acești cercetători au dedus că ar fi vorba despre următorul text: „imperaTOR. DECIBAL.”, deci așadar, numele regelui dac învins de Traian. Pe a doua și cea mai lungă inscripție aceștia au dedus că scrie: „zarmigeDVSAM VBI DECIBALE DVMENVS (probabil în loc de Dominus) REX ... CO Victus”. În sfârșit, cele 7 litere de deasupra celui de-al treilea grup grafic reprezintă, în reconstituirea aceluiași cercetători, cuvintele „IMPerator PARThicus”. Un cercetător al vremii, Wilhelm Froehmer, pasionat de istoria și antichitățile României, a realizat o reproducere (desen) după fragmentele originale de vas lipite, reprezentare grafică verificată pentru conformitate cu o copie fidelă realizată din ghips(?), executată la Nantes și depusă la *Muzeul de Antichități Galo-Romane* din St. Germain-en-Laye, în acea perioadă. Acest desen reprezintă ambele fragmente descoperite, precum și alte fragmente mici care au fost alipite la reconstituirea artefactului. Însă nu reprezintă toate fragmentele. În această schiță nu se observă primul grup grafic, respectiv războinicul căzut între cele două sulite, despre care cei doi cercetători spuneau că există pe fragmentele din vas. Totuși în schiță se observă cuvântul „DECIBAL”. Bineînțeles, din spusele celor doi cercetători rezultă clar ce era reprezentat în prima figură grafică de pe vas, adică sfârșitul tragic al ultimului rege dac, Decebal. Literele de la stânga cuvântului „DECIBAL”, pe care cercetătorii le descriu ca fiind grupul de litere „TOR”, dar care în desen apar ca „TGA”(?), dar și cuvântul „DECIBAL”, ambele asociate de cercetătorii vremii cu

victoriile din zonele germanice ne duc la ideea că probabil o parte din concluziile acestor cercetători din acea perioadă sunt total neîntemeiate, fiindcă mai mult ca sigur războinicul căzut și care ține încă scutul în mână reprezintă pe eroicul apărător al Daciei. Nu cutezăm a afirma că decifram sensul enigmaticelor imagini de pe acest vas, dar măcar se pot face câteva presupuneri. A.I. Odobescu credea că acestea reprezintă câteva scene din ultimele clipe ale regelui războinic dac. Odobescu afirmă că în prima scenă este înfățișat regele dacilor, care își ia viața atunci când își vede țara cucerită de contropitorii romani. În scena următoare ar fi înfățișată o altă căpetenie dacică (poate chiar având legături de sânge cu regele dacilor), cu capul plecat și pășind umilă și înlănțuită. Scena a treia ar prezenta o femeie din neamul dacilor îngenunchiată în față cuceritorului Traian, probabil expresia simbolică a victoriei și a supunerii strămoșilor noștri. Prin analogie, este posibil ca și partea lipsă a vasului de la Blain să fi ilustrat scene asemănătoare și legate de aceleași evenimente istorice. De ce afirmăm aceasta? Pentru că este foarte posibil ca victoria asupra aprigilor daci să fi produs o atât de puternică impresie la Roma, încât artele din întreg imperiul roman să fi fost influențate într-o mare măsură în privința subiectelor care erau prezentate în diversele creații ale artiștilor și meșteșugarilor acelor vremuri. Maiestuoasele monumente ridicate la Roma pentru a păstra acest triumf în memoria pietrei, pentru sute sau mii de ani, au influențat cu siguranță și mica industrie, precum și artele, care încercau a reproduce în decorațiunile lor scene de legendă ce preocupau întreaga lume romană. Bineînțeles, se știe că era în obicei a fi înfățișate pe diverse obiecte sau monumente, mai mari sau mai mici, cele mai notabile evenimente din viața Romei, unele dintre aceste vestigii istorice păstrându-se până în zilele noastre. Astfel de scene se regăsesc și pe *Columna lui Traian* sau *Arcul de Triumf a lui Traian din Ancona*, care reprezintă una dintre moștenirile monumentale romane cele mai prețioase. De aici plecase împăratul Traian în victoriosul război contra dacilor, episod care se poate vedea pe unul din basoreliefurile existente pe *Columna lui*

Traian de la Roma. Vasul de la Blain, poate adus de vreun luptător roman până în îndepărtatele țărmuri ale Franței de astăzi, reprezintă cu siguranță un astfel de monument, fiindcă a străbătut timpul pentru a ne face cunoscută încă o dată vitejia strămoșilor noștri. România ar trebui să acorde o mai mare atenție acestui vas și a altor relicve istorice asemănătoare, pierdute sau uitate pe meleaguri atât de îndepărtate, vestigii parcă rupte din sufletul neamului. Chiar dacă în marmura *Columnei lui Traian* stau scrise evenimente importante, ca într-o mare carte de istorie, și pe acest vas din lut roșu *terra sigillata* stă scrisă o pagină a trecutului nostru tumultos ce nu trebuie uitată.

Sursa: hartacomorii.blogspot.ro

Vasul „terra sigillata” inscripționat cu numele lui Decebal, descoperit în Bretania (Franța)